

Program prac konserwatorskich

Przedmiot programu:

Restauracja i konserwacja nagrobka **rodziny Jacewicz – Zychoń**. Pomnik znajduje się na cmentarzu Montparnasse w Paryżu; kw. 8, rz. 3 av. Transversale, g. 14 av/ de Sergents de la Rochelle. Nagrobek wykonany z wapienia mikrytowego (stela i krzyż) i zlepieńca wapiennego (cokół i płyta, podstawa płytowa). Wielkość pola grobowego: 140 x 240 cm. Wysokość steli krzyżem: 195 cm.

Opis nagrobka:

Nagrobek zbudowany na planie prostokąta. Na niskim cokole, schodkowo, spoczywa płaska płyta nakrywająca. Cokół posadowiony jest na kamiennej podstawie płytowej, która prawdopodobnie spoczywa bezpośrednio na gruncie. Płyta grobowa wycięta jest z niewielkim spadkiem ku przodowi. Na płycie znajdują się kute inskrypcje, w dwóch kolumnach. U wezłowania na niskim cokole, znajduje się niska, profilowana stela. Na steli zamocowany wysoki krzyż. Przednia ściana krzyża posiada rzeźbione dekoracje w postaci ślimacznicy, na rozszerzającej się podstawie. Pierwotnie na cokole było zamontowane metalowe ogrodzenie.

Stan zachowania obiektu:

Nagrobek przetrwał w bardzo złym stanie zachowania. Znaczne osłabienie struktury wapiennej steli i krzyża przyczyniło się do utraty ich pierwotnej formy. Ponadto korozja bolców montażowych spowodowała spękania podstawy krzyża. Powierzchnia kamienia pokryta jest szarymi i czarnymi nawarstwieniami chemicznymi oraz nawarstwieniami biologicznymi, które zakłócają odbiór estetyczny nagrobka. Szczególnie intensywne nawarstwienia utworzyły się na płycie nagrobnej. Osypująca się powierzchnia steli nie sprzyjała tworzeniu się zanieczyszczeń. Nie zachowała się zaprawa spoinowa w miejscach łączy poszczególnych bloków kamienia. Podstawa płytowa jest w wielu miejscach niewidoczna z powodu zasypania przez humus.

Wnioski i założenia konserwatorskie

Głównym celem planowanych prac jest zatrzymanie degradacji kamiennych elementów nagrobka oraz zabezpieczenie ich przed dalszym niszczeniem. W tym celu należy podjąć niezbędne działania konserwatorskie: dezynfekcję, wzmocnienie struktury wapienia, uzupełnienie ubytków oraz hydrofobizację. Należy usunąć z kamienia szpecące nawarstwienia. Poza tym, w celu przywrócenia pierwotnych walorów estetycznych, należy uzupełnić ubytki formy pomnika nagrobnego oraz spoinowania przy użyciu odpowiednio dobranych wstawek kamiennych oraz zapraw mineralnych. W przypadku steli, z uwagi na znaczny stopień zniszczenia, przewiduje się wykonanie konserwacji zachowawczej. Bogate liternictwo na płycie wymaga uczytelnienia.

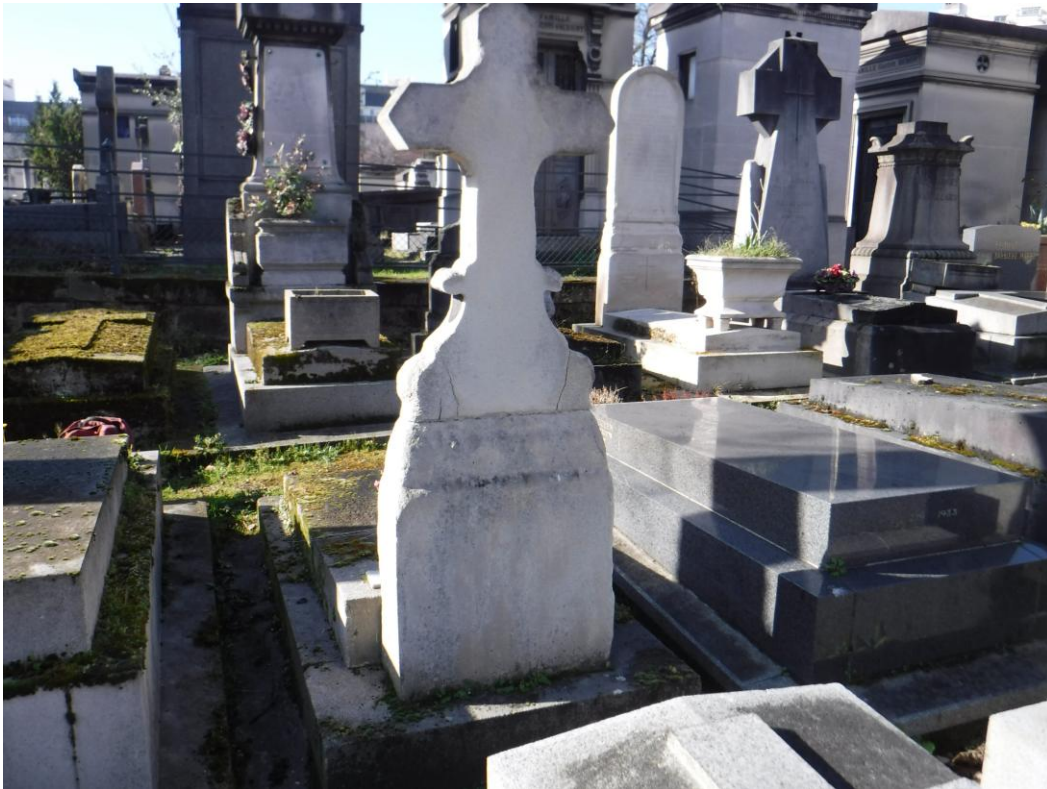
Dokumentacja fotograficzna obiektu:

Fot. 1. Nagrobek rodziny Jacewicz – Zychoń na cmentarzu Montparnasse w Paryżu, Francja. Widok z przodu od strony południowej.

Fot. 2. Nagrobek rodziny Jacewicz – Zychoń na cmentarzu Montparnasse w Paryżu, Francja. Widok prawego boku od strony wschodniej.

Fot. 3. Nagrobek rodziny Jacewicz – Zychoń na cmentarzu Montparnasse w Paryżu, Francja. Widok z tyłu od strony północnej.

Fot. 4. Nagrobek rodziny Jacewicz – Zychoń na cmentarzu Montparnasse w Paryżu, Francja. Widok płyty grobowej z bogatymi inskrypcjami.

Fot. 5. Nagrobek rodziny Jacewicz – Zychon na cmentarzu Montparnasse w Paryżu, Francja. Zbliżenie na inskrypcje na płycie nakrywającej.

Fot. 6. Nagrobek rodziny Jacewicz – Zychon na cmentarzu Montparnasse w Paryżu, Francja. Widok na dekoracyjny krzyż na steli.

Fot. 7. Nagrobek rodziny Jacewicz – Zychon na cmentarzu Montparnasse w Paryżu, Francja. Zbliżenie na zniszczone zwieńczenie steli i zniszczoną podstawę krzyża.

Fot. 8. Nagrobek rodziny Jacewicz – Zychon na cmentarzu Montparnasse w Paryżu, Francja. Zbliżenie na zniszczone zwieńczenie steli i zniszczoną podstawę krzyża.

Fot. 9. Nagrobek rodziny Jacewicz – Zychon na cmentarzu Montparnasse w Paryżu, Francja. Zbliżenie na popękaną podstawę krzyża.

Fot. 10. Nagrobek rodziny Jacewicz – Zychon na cmentarzu Montparnasse w Paryżu, Francja. Widok na alejkę przed nagrobkiem, oraz widoczna zarośnięta i zasypiana podstawa.

Proponowane postępowanie konserwatorskie:

1. Wykonanie dokumentacji stanu zachowania, fotograficznej, opisowej. Kontynuacja prac dokumentacyjnych do momentu zakończenia konserwacji obiektu.
2. Demontaż krzyża i przewiezienie do pracowni w celu wykonania pełnych zabiegów konserwatorskich w stabilnych warunkach.
3. Usunięcie skorodowanych bolców montażowych ze steli.
4. Usunięcie luźnych nawarstwień i wstępne umycie najbardziej zniszczonych elementów wapiennych przy pomocy strumienia pary wodnej i miękkich szczotek.
5. Dezynfekcja obiektu preparatem Grünbelag-Entferner oraz Adolit M flüssig firmy *Remmers* lub inny o podobnych właściwościach. Zaproponowane preparaty mają działanie glonobójcze i grzybobójcze.
6. Usunięcie wtórnych nawarstwień biologicznych z pozostałych wapiennych elementów nagrobka, metodami mechanicznymi, (szpachle, szczotki, woda pod ciśnieniem) i chemicznymi (10% wodny roztwór podchlorynu wapniowego). Konieczne jest wpierw wykonanie przynajmniej kilku prób, aby w ten sposób dobrać najbardziej efektywną metodę i najmniej szkodliwą dla kamiennego surowca.
7. W razie konieczności dodatkowe doczyszczanie i usunięcie ciemnych nawarstwień chemicznych z kamieni wapiennych, metodami mechanicznymi (szlifowanie ręczne drobnym korundem i papierami ściernymi, oraz metodą ścierno - strumieniową,).
8. Usunięcie zawartych w wapieniu i marmurze soli rozpuszczalnych w wodzie metodą swobodnej migracji do rozszerzonego środowiska (kompresy z ligniny i wody destylowanej).
9. Wykonanie w pracowni konserwacji zachowawczej krzyża, technikami i materiałami podobnymi jak w innych punktach postępowania, tj. oczyszczenie, odsolenie, wzmocnienie strukturalne (metodą iniekcji przepływowej, oraz metodą natryskową - preparat krzemoorganiczny KSE 100 HV, KSE 300 HV, firmy *Remmers*, Niemcy. W tym celu konieczne jest wykonanie niewielkich nawiertów w miejscach osłabionych aby umożliwić wprowadzanie preparatu. Następnie pozostawienie wzmacnianych miejsc w środowisku o podwyższonej wilgotności, do całkowitego wytrącenia krzemionki, przez okres co najmniej trzech tygodni. Wykonanie konsolidacji odspojonych fragmentów, uzupełnienie ubytków.
10. Uzupełnienie ubytków formy wapienia. Do mniejszych ubytków zaleca się odpowiednio dobrane masy mineralne oparte na spoiwach powietrznych i hydraulicznych (wapno dołowane, biały cement portlandzki) i odpowiednich wypełniaczy (mączka wapienna, droбноziarnisty piasek kwarcowy, pigmenty mineralne). Dopuszcza się stosowanie gotowych zapraw, np. Restariermörtel ZF firmy *Remmers* lub innej dostępnej na rynku o podobnych właściwościach, w kolorze oryginalnego materiału. Większe ubytki należy uzupełnić kamiennymi flekami

wklejanymi przy użyciu zapraw mineralnych (np. Marmorkleber firmy *Remmers*) i bolców z włókna szklanego.

11. Montaż krzyża w pierwotnym miejscu. Należy zastosować zaprawę mineralną (np. Marmorkleber firmy *Remmers*) i bolce z włókna szklanego.
12. Wypełnienie spoin pomiędzy poszczególnymi blokami kamienia (cementowo-wapienne zaprawy mineralne z wapienno - kwarcowym wypełniaczem).
13. Kolorystyczne scalenie rekonstrukcji i uzupełnień (zawiesina suchych pigmentów w spoiwie krzemianowym, np. Keim-Fixativ, firmy *Keim*, Niemcy).
14. Kolorystyczne uczyelnienie liternictwa na płycie, np. srebrzysto-szara farba Metallic 815, firmy *RoyalTalens*, Holandia, albo farby napisowe, firmy *Akemi*, Niemcy
15. Ostateczna dezynfekcja wszystkich kamieni biocydami (BFA, firmy *Remmers*, Niemcy, Lichenicida, firma *Bresciani*, Włochy).
16. Hydrofobizacja kamienia. Proponuje się zastosowanie preparatu na bazie siloksanów, np. Funcosil SNL lub Funcosil FC firmy *Remmers* lub innych dostępnych na rynku o podobnych właściwościach.
17. Wykonanie końcowej dokumentacji konserwatorskiej.

Program prac przygotował - mgr Jakub Kurkiewicz